

Lietuvos psichologų kongresas

Recenzuota kongreso
medžiaga

2025 m. balandžio 25-26 d.
Vilnius

Lietuvos
psichologų
sąjunga

VILNIAUS UNIVERSITETO LEIDYKLA

Filosofijos
fakultetas

EuroPsy
Akredituotas renginys 2025/062

Lietuvos psichologų kongreso organizatoriai:

Lietuvos psichologų sąjunga
Vilniaus universitetas

Mokslo komitetas (pranešimų santraukų recenzentai ir mokslinės programos sudarytojai):

prof. dr. Jurgita Lazauskaitė-Zabielskė (pirmininkė) (VU)
doc. dr. Arvydas Kuzinas (MRU)
prof. dr. Dalia Antinienė (LSMU)
doc. dr. Giedrė Širvinskienė (LSMU)
prof. dr. Kristina Žardeckaitė-Matulaitienė (VDU)
doc. dr. Loreta Gustainienė (VDU)
doc. dr. Raimonda Petrolienė (LPS)
prof. dr. Reda Gedutienė (KU)
prof. dr. Rimantas Vosylis (MRU)
doc. dr. Roma Šimulionienė (KU)
prof. dr. Saulė Raižienė (VU)

Organizacinis komitetas:

Aina Adomaitytė (LPS)
Skaistė Jurevičienė (LPS)
Gabrielė Gudynaitė (VU)
prof. dr. Antanas Kairys (VU)
dr. Marija Turlinskienė (VU)
doc. dr. Raimonda Sadauskaitė (pirmininkės pavaduotoja) (VU)
doc. dr. Olga Zamalijeva (pirmininkė) (VU)

Už pranešimų turinį atsako pranešimų autoriai. Lietuvos psichologų kongreso organizatoriai neprisiima jokios atsakomybės, susijusios su pranešimų santraukų kokybe ar informacijos tikslumu.

Copyright © 2025 [Jurgita Lazauskaitė-Zabielskė, Olga Zamalijeva]. Published by Vilnius University Press
This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Licence, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.
<https://doi.org/10.15388/LPK2025>

Vilniaus universiteto leidykla,
Saulėtekio al. 9, LT-10222 Vilnius
info@leidykla.vu.lt, www.leidykla.vu.lt
Knygos internete *knygynas.vu.lt*
Mokslo periodikos žurnalai *zurnalai.vu.lt*

APLINKOSAUGINIS MORALINIS SAMPROTAVIMAS PRADINIAME MOKYKLINIAME AMŽIUIJE: KOKYBINIO TYRIMO ĮŽVALGOS

ENVIRONMENTAL MORAL REASONING IN PRIMARY SCHOOL AGE: INSIGHTS FROM A QUALITATIVE STUDY

Dovilė Šorytė* (Vilniaus universitetas).

* dovile.soryte@fsf.vu.lt

Įvadas. Aplinkos tausojimas gali būti laikomas prosocialiu moraliniu elgesiu ir priskiriamas moralinės raidos sričiai. Pradinis mokyklinis amžius pasižymi reikšmingais moralinės raidos ypatumais, kurie svarbūs formuojantis aplinką tausojančiam vaikų elgesiui ir jų požiūriui į gamtos saugojimą. Tačiau tyrimų apie tokį vaikų požiūrį trūksta, ypač analizuojant jį moralinės raidos kontekste. Pristatomo darbo tikslas – išanalizuoti pradinio mokyklinio amžiaus vaikų požiūrį į aplinkos tausojimą, remiantis žiniomis apie aplinkosauginį moralinį samprotavimą ir tiriamam amžiaus tarpsniui būdingus moralinės raidos ypatumus.

Metodai. Kokybiniame tyrime dalyvavo 33 vaikai (18 mergaičių ir 15 berniukų), kurių amžius 6–11 metų. Duomenims surinkti taikytas tikslinių grupės diskusijų metodas. Diskusijų grupės sudarė 6–7 dalyviai (-ės). Iš viso surengtos šešios grupės: trys vyko vaikų vasaros stovykloje, kitos trys – vienoje sostinės pradinių mokyklų. Tikslinės grupės diskusijos buvo vedamos vadovaujantis Krueger ir Casey (2000) nurodymais, ypatingą dėmesį atkreipiant į tuos aspektus, kurie aktualūs vaikų ir paauglių tyrimuose. Duomenims analizuoti pasitelktas Schreier (2012) kokybinės turinio analizės metodas.

Rezultatai. Pranešime pristatoma dalis gautų rezultatų, kurie paremti dalyvių atsakymais į vieną iš tyrimo klausimų: „Kodėl svarbu saugoti aplinką?“. Atsakydami į šį klausimą, dalyviai įvardijo keletą priežasčių, kurias jie siejo su žmonių sveikata ir gerove bei su gamta platesne prasme. Pirma, vaikų svarstymai apie gamtos saugojimo priežastis atspindėjo antropocentrinį samprotavimą: įvardytos tiek su asmeninių interesų, tiek su estetikos bei gerovės kategorijomis susijusios priežastys. Su žmonių gerove susijusios priežastys taip pat parodė, kad vaikai šia tema samprotavo prosocialiai. Antra, atsiskleidė jų gebėjimas samprotauti biocentriškai, pvz., kad aplinkos tausojimas reikalingas augalams ir gyvūnams apsaugoti. Gauti rezultatai prisideda prie išsamesnių žinių aplinkosauginio moralinio samprotavimo tema, nes rodo, jog antropocentris ir biocentris samprotavimas gali lygiaverčiai pasireikšti ne tik paauglystėje ir suaugus, bet ir vidurinėje vaikystėje.

Išvados. Gamtos saugojimą tyrime dalyvavę vaikai vertino moraliniu požiūriu. Tai leidžia pabrėžti, kad aplinką tausojantį elgesį vertinga tyrinėti prosocialios moralinės vaikų raidos kontekste.

Pagrindiniai žodžiai: aplinkosauginis moralinis samprotavimas; aplinką tausojantis elgesys; pradinis mokyklinis amžius; moralinė raida.